

Рідко застосовуються такі заходи запобіжного характеру, як застава та інші, що дало б змогу значно зменшити кількість тримання осіб під вартою.

В Україні є реальна можливість істотно зменшити кількість таких осіб, за рахунок більш широкого запровадження інших запобіжних заходів, передбачених чинним законодавством.

Вивчення зарубіжного досвіду свідчить, що сучасна кримінально-правова політика держави та судова практика, широке застосування альтернативних та не тюремних запобіжних заходів та видів покарань дає змогу істотно зменшити державні витрати на утримання пенітенціарної системи, знизити рівень рецидивної злочинності та забезпечити соціальну реабілітацію більшої частини правопорушників. Підтвердженням цього є аналіз практики застосування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі (виправні роботи, громадські роботи, штраф, обмеження волі), що переконливо засвідчує про їх безумовну перевагу.

Державна політика України в частині покарання може бути скоригована за допомогою не тюремних видів покарань та соціальних санкцій. Це дасть можливість значно підвищити ефективність покарання в цілому.

Басиста І.В., доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін та ОРД Прикарпатського
факультету НАВС

Спеціальна конфіскація: деякі проблемні аспекти

Комітетом з питань запобігання і протидії корупції ВРУ розроблено проект Закону України «Про особливий режим спеціальної конфіскації майна» за номером 3025 від 03.09.2015, який було включено до порядку денного ВРУ за номером [677-УШ](#) від 15.09.2015 [1]. У подальшому окремі положення вказаного проекту зазнали доопрацювань і нове подання щодо нього було внесено 16.09.2015.

На сьогоднішній день думки як науковців, народних депутатів, а також практикуючих юристів щодо цього проекту є полярними. В першу чергу слід відзначити, що поняття «спеціальної конфіскації» не є новим для нашого законодавства. Так, Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання [Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України](#)» до [Кримінального](#) та [Кримінального процесуального кодексів України](#) ще у 2014 році було внесено ряд суттєвих змін. Зокрема, змінено назву розділу XIV Загальної частини ККУ та викладено її в такій редакції «Інші заходи кримінально-правового характеру». Доповнено чинний ККУ статтями 96 і 96 , відповідно «Спеціальна конфіскація» та «Випадки застосування спеціальної конфіскації», а також відповідних коректив зазнали інші норми матеріального закону. У [частину першу статті 91](#) КПК внесено доповнення та зазнали коректив статті 100, 167, 169, 170, 172, 174, 374 КПК [2].

Саме тому у висновку на проект Закону України «Про особливий режим спеціальної конфіскації майна» цілком резонно відзначено про те, що доречнішим було б, в разі необхідності, вносити зміни та доповнення до ККУ та КПК України, а не приймати окремий закон.

А проведеним аналізом його положень резюмовано, що законопроект містить невдалі положення, реалізація яких може спричинити значні порушення прав громадян, а тому його прийняття у пропонованому вигляді є недоцільним, так як:

по-перше, проектом пропонується застосовувати особливий режим спеціальної конфіскації до майна осіб, незалежно від того, чи було судом визнано, що таке майне набуто злочинним шляхом чи ні;

по-друге, стаття 354 "Конфіскація" Цивільного Кодексу України визначає, що до особи може бути застосовано позбавлення права власності на майно за рішенням суду як санкція за вчинення правопорушення, то накласти її суд може тільки у вирокі за результатами кримінального провадження або в рішенні у справі про адміністративне правопорушення;

по-третє, законопроект містить цілу низку внутрішніх неузгодженостей та суперечностей, що значно ускладнює його розуміння та подальше застосування (у разі його прийняття). Зокрема, у частині 3 статті 6 проекту зазначається, що "суд, встановивши, що клопотання про арешт майна подано без додержання вимог статті 5 цього Закону, повертає його Генеральному прокурору України", у той же час, у статті 5 проекту йдеться про зміст клопотання про застосування особливого режиму спеціальної конфіскації. Відповідно до частини 9 статті 6 проекту "особливий режим спеціальної конфіскації майна застосовується незалежно від наявності оголошеної підозри або обвинувального вироку у кримінальному провадженні...", тощо [3].

Із даного приводу М.І. Хавронюк цілком резонно підкреслив, що перший протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у ст. 1 «Захист власності» визначає: «Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.»

Отже, позбавлення права власності не може бути передбачене національним законом, якщо такий закон суперечить загальним принципам міжнародного права. У цьому зв'язку - загальний принцип: «Ніхто не може бути безпідставно позбавлений свого майна» (ч. 2 ст. 17 Загальної декларації прав людини). Підстави ж, зрозуміло, має встановити суд за належною процедурою [4].

Виходячи із вище викладеного ми схильні вважати, що потреба у прийнятті ще одного окремого закону щодо спеціальної конфіскації чи її режиму проведення не є нагальною, так як чинне правове поле, зокрема окремі, перелічені вище норми чинних КПК та ККУ, звичайно із окремими доповненнями та уточненнями, зокрема щодо процесуального статусу осіб до яких можливо застосовувати такі заходи, вичерпного переліку складів злочинів, створять належні правові рамки для реалізації таких заходів.

Список використаних джерел

1. Про особливий режим спеціальної конфіскації майна: проект Закону України №3025 від 03.09.2015 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України: Закон України. - Відомості Верховної Ради (ВВР) - 2014. - № 11. - ст.131.
3. Висновок на проект Закону України «Про особливий режим спеціальної конфіскації майна» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Хавронюк М.І. Щодо проекту Закону про особливий режим спеціальної конфіскації майна [Електронний ресурс]. - Режим доступу: pravo.org.ua/2011-07-05-15-26-55/2011-07-22-n-18-16/2020

Глуценко В.В., студент 2-го курсу
Прикарпатського факультету НАВС *Науковий керівник:* Басиста І.В., доктор юридичних наук, доцент

Особливості протидії фізичному та сексуальному насильству, вчиненому членами сім'ї за законодавством України та Німеччини

Проблема насильства, вчиненого у сім'ї є загальносвітовою і різні держави протягом тривалого часу відпрацьовують різні шляхи її подолання [4, с. 6]. Відповідно до статті 1 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї», насильство в сім'ї - будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і завдають йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю [2]. За статтею 1 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї», члени сім'ї - особи, які перебувають у шлюбі; проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою; їхні діти; особи, які перебувають під опікою чи піклуванням; є родичами прямої або непрямої лінії споріднення за умови спільного проживання [2]. Тобто ми можемо зробити висновок, що відповідно до національного законодавства поняття «члени сім'ї» є досить широким та включає в себе значну кількість осіб.

Фізичне насильство в сім'ї - умисне заподіяння одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, заподіяння шкоди його честі та гідності. Це: загроза зброєю; удушення; побиття, стусани та укуси; заподіяння опіків; кидання предметами у